Ontwikkeling Rollenspel - Concept
Symposium LEJK, 22 maart 2023

landelijk expertisecentrum jonge kind

Materialen en materiaalgebruik

	Fase 0: Zintuigelijke ervaringen.	Fase 1: Materiaalgericht.	Fase 2: Handelingsgericht.	Fase 3: Rolgericht.	Fase 4: Scriptgericht.	Fase 5: Plangericht.
Materialen en handelingen	Bekijkt, plakt voelt, beweegt het materiaal.	Verkent eigenschappen en mogelijkheden van materialen. Begint met ordenen van materialen.	Is gericht op de handelingen met het materiaal. Imiteert daarbij de sociale omgeving. Verkent bewuster en doelgerichter eigenschappen en mogelijkheden van materialen. Ordent al gerichter materialen.	Kiest vanuit de rol voor materiaal dat specifieke invulling geeft aan de rol. Het materiaal geeft houvast. Gebruikt vanuit de rol doelgericht materialen. Gebruikt soms materiaal met een andere betekenis. Ordent materialen met een doel.	Verzamelt in de klas materialen voor het spel; gebruikt materialen ook met een andere betekenis en doet alsof er materialen zijn. Maakt ook zelf (met hulp) materialen voor het spel.	Speelt ook zonder materialen. Doet alsof. Materialen vervullen een belangrijke of aanvullende rol in het spel. Kinderen lezen, schrijven en rekenen in hun spel.
Voorbeeld: thema de Bakker	Bevoelt de garde. Zwaait de garde heen en weer. Stopt de garde in de mond. Stopt deeg in de mond. Slaat op het deeg.	Beweegt de garde heen en weer in de kom met meel en water. Kijkt naar wat er gebeurt. Tikt met garde tegen de rand van de kom, boven het beslag. Luistert naar het geluid van de garde. Herhaalt dat. Gaat op in het kneden van deeg. Pakt twee roze taartjes van de bakplaat en zet ze naast elkaar. Zet de meeste overige taartjes ernaast op een rijtje.	Roert met een garde door meel en water om het te vermengen. Voegt extra meel of juist water toe. Benoemt dat er klontjes zijn. Kneedt deeg en vormt het, bijvoorbeeld in een bolletje of een lange rol of maakt het plat. Zet alle roze taartjes bij elkaar en vertelt dat ze roze zijn. Zet alle overige taartjes in volgorde van grootte. Zegt: " Deze is heel klein en deze is heel groot".	Kind is de bakker. Pakt de garde, meel, water en een kom en maakt beslag. Laat merken dat het beslag klaar is. Verdeelt deeg in (gelijke) stukken om broodjes van te maken. Zet taartjes in tweetallen naast elkaar om te zien of er genoeg zijn voor de klant. Versiert taartjes met verschillende patronen en vertelt daarover.	Kinderen zetten de kassa klaar en maken papiergeld door cijfers op briefjes te schrijven. Ze gebruiken dopjes als muntgeld. Ze pakken houten schijfjes en zeggen: 'Dit waren de taartjes. En hier stond een hele grote taart'.	De bakkers maken in het atelier de mooiste taarten van sponsjes en loose parts voor de wedstrijd. Ze maken een tv-studio door een mooie gedekte tafel voor de taarten neer te zetten. Hun verbeelding doet de rest. De presentator pakt tolietrol als microfoon en de cameraman doet alsof hij een camera vasthoudt. Ze schrijven cijferkaartjes voor de beoordeling.
Rollen die ontstaan.		nog geen rol	Bakkers	Bakker vader, moeder die naar de winkel gaat (klant).	Bakker, verkoper, klanten.	Bakkers, verkopers, klanten, extra rollen, bv. broodbezorgers, tv-presentator, jurylid
In beeld of foto.						

Handelingen, rollen & script

	Fase 0: Zintuigelijke ervaringen.	Fase 1: Materiaalgericht.	Fase 2: Handelingsgericht.	Fase 3: Rolgericht.	Fase 4: Scriptgericht.	Fase 5: Plangericht.
Script (spelverhaal)		Het kind heeft geen rol. Er is geen spelverhaal.	Handelt met materiaal zoals het 'bedoeld' is. Herhaalt handelingen. Handelt eerst, koppelt daar soms al doende of achteraf een rol aan. Houdt zich nog niet aan regels bij de rol.	Heeft rollen, waarbinnen regels gaan gelden. Wijkt daar soms nog vanaf. Speelt eenvoudige vertrouwde scripts helemaal uit. Neemt daarin ideeën van anderen over.	Bouwt samen met anderen een spelscript op. Heeft complexe, veelzijdige rollen. Houdt zich aan regels. Rollen staan in sociale relatie tot elkaar. Borduurt voort op eerdere spelervaringen met het script. Varieert in scripts.	Bouwt samen met anderen een opeenvolging van spelscript(s) op. Kan meerdere rollen tegelijk spelen. Rollen staan in sociale relatie tot elkaar. Borduurt voort op eerdere spelervaringen en verzint nieuwe scripts. Verwerkt thema's uit verhalen, boeken, tv, de echte wereld, etc.
Voorbeeld: thema de Bakker		Voelt aan het brooddeeg. Proeft. Kijkt wat andere kinderen doen.	Kneedt brooddeeg in een kom. Maakt er bolletjes van. Zet de taart in de oven en haalt die er weer uit. Doet dat even later nog een keer.	De bakker bedient de kassa en verkoopt broden. De klant komt brood kopen en gaat weer weg.	Vader bestelt een verjaardagstaart. De bakkers doen brood in de overn en maken een mooie verjaardagstaart. Vader komt de taart ophalen en betalen. Hij neemt de taart mee naar huis en thuis eet hij de taart op met zijn kinderen. De bakkers maken alvast een nieuwe taart.	Meerdere bakkers maken de mooiste taarten voor de bakkerswedstrijd op tv. De jury en presentator bespreken de taarten en reiken een prijs uit. De bakkers verkopen daarna hun taart in hun winkel.
Rollen die ontstaan.		nog geen rol	de bakker meerdere bakkers	Bakker, vader of moeder die naar de winkel gaat als klant.	Bakker, verkoper, klanten.	Bakkers, verkopers, klanten, extra rollen, bv. broodbezorgers, tv-presentator, jurylid
In beeld of foto.						

landelijk expertisecentrum jonge kind

Ontwikkeling Rollenspel - Concept
Symposium LEJK, 22 maart 2023

landelijk expertisecentrum jonge kind

Taalgebruik

	Fase 0: Zintuigelijke ervaringen.	Fase 1: Materiaalgericht.	Fase 2: Handelingsgericht.	Fase 3: Rolgericht.	Fase 4: Scriptgericht.	Fase 5: Plangericht.
Taalgebruik		Spreekt weinig. Maakt wel speelgeluiden	Beschrijft handelingen. Praat hardop tegen zichzelf.	Beschrijft rollen en handelingen. Gebruikt soms rolgebonden taal.	Beschrijft rollen, handelingen en spelscript. gebruikt rolgebonden taal in dialoog.	Beschrijft rollen, handelingen en spelscript. Gebruikt rolgebonden taal in dialoog. Gebruik van academische taal.
Voorbeeld in het thema Bakker		Kind is met zijn handen meel aan het voelen. Het zegt: 'Zo.' Kind slaat de garde heen en weer tegen de randen van de beslagkom. Het kind is stil.	Het kind roert in de beslagkom en zegt: 'Zo, roeren, roeren, roeren.' Het kind kneedt deeg en maakt een bolletje. 'Kijk, helemaal rond.'	Ik ben de bakker, dus ik mag de kassa. 'Mag ik deze taart?' 'Dat is 5 euro.'	'Wilt u deze taart? Het is een hele lekkere!' 'Ja, die wil ik wel. Met slagroom. Hoe duur is die?'	We gaan eerst allemaal een hele mooie taart maken en als ze klaar zijn zetten we ze daar neer. 'Deze taart krijgt een 7 voor de smaak. En een 9 voor hoe die eruit ziet.'
Rollen die ontstaan.						
In beeld of foto.						

Planmatig handelen & volgehouden aandacht

	Fase 0: Zintuigelijke ervaringen.	Fase 1: Materiaalgericht.	Fase 2: Handelingsgericht.	Fase 3: Rolgericht.	Fase 4: Scriptgericht.	Fase 5: Plangericht.
Planmatig handelen.		Heeft geen plan tijdens spel. Exploreren en ervaren overheerst. Reageert (nog) impulsief op materiaal dat er aantrekkelijk uit ziet. Speelt ca. tien minuten met het materiaal, soms ook (veel) langer.	Heeft nog nauwelijks een plan. Kan benoemen waar of met welk materiaal het wil spelen en soms wat het daarmee wil doen.	Bedenkt rollen en handelingen vooraf en tijdens het spel. Wijkt daar nog wel vanaf tijdens het spel.	Maakt vooraf plannen voor het spelscript. Overlegt met anderen. Kan een volgend moment het spelverhaal weer oppakken.	Maakt plannen voor complex thematisch spel en besteedt veel tijd aan voorbereiding van spel. Kan het verhaal meerdere dagen achter elkaar voortzetten.
Voorbeeld in het thema Bakker		Ziet meel in een kom en steekt zijn handen erin. Ziet een ander kind met een garde spelen en wil dat ook.	'Ik wil daar spelen'. (en wijst) 'Ik wil met de oven.'	'Ik ben de bakker. Ik ga een hele grote taart maken.' 'Voor mij, hé?'	'Wij zijn de bakkers en we maken heel veel brood en taarten voor de winkel en dan komen de klanten, want ze hebben brood nodig en ook een taart omdat er iemand jarig is.'	Kinderen bedenken samen dat de bakkers een hele nieuwe winkel maken met hele bijzondere broodjes en taarten; dat ze zelf recepten gaan bedenken en meedoen aan een bakkerswedstrijd op tv.
Rollen die ontstaan.		nog geen rol	Bakkers	Bakker, vader, moeder die naar de winkel gaat (klant).	Bakker, verkoper, klanten.	Bakkers, verkopers, klanten, meerdere rollen. bv: broodbezorgers, tv-presentator, jurylid
In beeld of foto.						

landelijk expertisecentrum jonge kind